

VERENIGING VRIENDEN VAN DE AMSTERDAMSE BINNENSTAD

Verslag van de Werkgroep Waakhond over het jaar 2005

De werkgroep bestond dit jaar uit Eelco Bos, Johan Sandburg en Herman Pinkse. Zij heeft het hele jaar wekelijks de bouwplannen voor de binnenstad bekeken. Hoeveel plannen het precies waren hebben we niet bijgehouden, maar het aantal zienswijzen en bezwaarschriften bedroeg in totaal 80, waarvan ca. een kwart betrekking had op de Jordaan. Net als in voorgaande jaren werden de zienswijzen de Jordaan betreffende in formele zin meestal ingediend door het bestuur van de Vereniging tot Behoud van de Jordaan, maar voorbereid door de werkgroep.

Tegen het einde van het jaar hebben we ons afgevraagd of het niet mogelijk was het aantal zienswijzen te beperken. We constateerden dat in vele gevallen ons oordeel gedeeld werd door de welstandscommissie, zodat onze zienswijze bij de beslissing of er al dan niet vergunning moest worden verleend feitelijk geen gewicht in de schaal legde. Het dagelijks bestuur van het stadsdeel neemt immers het advies van de welstandscommissie nagenoeg altijd over en de commissie baseert zich bij haar oordeel op de welstandsnota.. Dat zo zijnde hebben we besloten om bij aanvragen die duidelijk afweken van de criteria uit de welstandsnota en die geen verderstrekkende betekenis hadden geen zienswijze meer in te dienen.

Om niet over een nacht ijs te gaan houden wij sindsdien aantekening gehouden van de aan de welstandscommissie overgelaten gevallen. Tot nu toe heeft de commissie ons niet teleurgesteld. Dat wil overigens niet zeggen dat we ons soms niet over het oordeel van de commissie verbazen. Een enkele keer vragen we ons af waarom de commissie iets laat passeren. Vaker rijst echter de vraag of de commissie niet erg absoluut is in het afwijzen van de plannen, daarmee de grens van het redelijke overschrijdend. Wellicht wreekt zich hier het tijdsgebrek dat het niet altijd mogelijk zal maken de situatie ter plaatse te gaan bekijken in combinatie met de onvolledigheid van de bij het stadsdeel ingediende stukken.

Twee maal heeft de commissie algemene aspecten uit onze zienswijzen overgenomen. Bij een bouwplan aan het begin van de Egelantiersstraat hebben wij gepleit voor een actievere rol van het stadsdeel bij het vinden van een voor alle partijen acceptabele oplossing in hoeksituaties. Voor die situaties biedt het bestemmingsplan geen goede regeling omdat de bouwstroken ter plaatse gewoon doorlopen. Bij een bouwplan aan de Marnixkade hebben wij gepleit voor een bebouwingsleidraad voor de betreffende blokken om richting te geven aan het aanbrengen van dakramen in de kappen van deze zeer goed zichtbare blokken. Door de bijzondere kapconstructie zijn dakramen hier niet helemaal uit te sluiten. De commissie heeft beide suggesties doorgegeven aan het stadsdeelbestuur.

Enkele plannen en thema's verdienen aparte vermelding.

Plannen

- De herbouw van het voormalige Naco-gebouwtje aan de De Ruyterkade aan het oostelijke einde van de kap van het nieuwe busstation onder een soort glazen stolp roept de vraag op of het monument op die manier zijn waarde behoudt.
- Over het Haarlemmerplein is al het nodige geschreven. Het bouwplan wordt opgehouden door een bestemmingsplanprocedure. Te vrezen valt dat het uitstel van executie is. Wij vinden het geen goede invulling, en die is al vele jaren niet gevonden.
- Aan de Nieuwe Weteringstraat en de 3e Weteringdwarsstraat is een bouwplan ontwikkeld dat naar de mening van de vereniging niet past in de binnenstad. Ondanks protesten, ook vanuit de buurt, is uiteindelijk toch bouwvergunning verleend. Gelukkig heeft de opdrachtgever intussen ingezien dat het niet zo'n goed plan is en wordt op dit moment overleg gevoerd over aanpassing daarvan.
- Tegen een bouwplan op het adres Tuinstraat 56 is bezwaar gemaakt omdat het negatieve advies van de welstandscommissie (dat grotendeels gelijk was aan onze zienswijze) was genegeerd. Dat gebeurde toen ver na afloop van de termijn wegens overschrijding daarvan alsnog een vergunning werd verleend. Die vergunning is na het bezwaar ingetrokken.

- Over Utrechtsedwardsstraat 44-50 is niet alleen een zienswijze ingediend maar voor de nummers 44-48 is door de vereniging ook nog plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst gevraagd. Dat laatste is afgewezen en het ziet er naar uit dat binnenkort bouwvergunning zal worden verleend voor een enigszins aangepast plan.
- Waterlooplein 211-219 is het adres van de Academie van Bouwkunst. Voor het rechterdeel daarvan, het zogenaamde Arsenaal, is vergunning gevraagd voor een volkomen onacceptabel aantasting van de structuur van deze oude pakhuizen. Met wil een grote centrale hal maken die de kappen worden doorbreekt en met elkaar verbindt en die van licht worden voorzien door monstrueuze uitstulpingen aan die kappen. Gelukkig ziet ook de welstandscommissie dit niet zitten.
- Tegen een monumentenvergunning voor wijziging van het plan van de UvA voor de Bibliotheek aan de Oude Turfmarkt is bezwaar gemaakt omdat de al eerder als onaanvaardbaar bestempelde doorbraak van de Gasthuishofgang nu toch weer werd toegestaan. De UvA dramt door en de welstandscommissie adviseert positief ondanks de absoluut negatieve adviezen van bMA en RdMz. Een uitspraak in de bezwaarprocedure is er nog niet.
- De pogingen om op Rapenburg 46 een alternatief plan van de grond te krijgen lijken definitief mislukt nu het stadsdeelbestuur een herziening van het omstreden oudere bouwplan heeft toegestaan. Eerlijkheidshalve moet worden toegegeven dat het bestuur nauwelijks de mogelijkheid had om medewerking te weigeren.

De thema's

- In de Jordaan hebben zich enkele zaken voorgedaan die doen twijfelen aan het beoordelingskader. In enkele gevallen is bezwaar gemaakt tegen het te ver naar achter bouwen op de erven terwijl die voor de openheid geen enkele betekenis hadden omdat zij aan alle kanten al volledig waren ingebouwd en van ieder straaltje zon waren verstoken. Anderzijds is op een plaats, waar het stadsdeelbestuur de mogelijkheid tot saneren van de bebouwing op het binnenterrein heeft op grond van het bestemmingsplan, een bouwplan dat onmiddellijk had moeten worden geweigerd al maanden in behandeling. De omstreden erfbebouwingsregeling blijkt toch niet zo'n goed instrument te zijn als de plannenmakers willen doen geloven.
- Handhaving blijft een moeilijk punt. Wat gebeurt er na weigering van een vergunning voor iets wat al illegaal is gebouwd? Bloemgracht 53 is daarvan een sprekend voorbeeld. Anderzijds is op de Keizersgracht een fietsenstalling aan de voorzijde van een monument na een klacht verwijderd en is op de Reguliersgracht een aanschrijving uitgegaan na een vraag over een kennelijk illegaal hek van een dakterras op een monument. Meer aandacht voor het voorkomen van illegale bouwactiviteiten door een betere voorlichting vooraf zal misschien meer rendement voor minder geld opleveren.
- Met enige regelmaat worden bouwplannen vergund waarin geen enkele ruimte is voor het stallen van fietsen. Die wordt in het Rijksbouwbesluit ook niet meer geëist, maar de gevolgen zijn in de nauwe binnenstad heel vervelend: nog meer fietsen op straat. Actie richting rijksoverheid lijkt hier op zijn plaats.
- GSM-antennes steken overal hun lelijke kop op. De door het stadsdeel gestelde beleidsregels blijken niet afdoende te zijn, ook niet voor monumenten. Uiteraard worden de hoogste locaties benut en als dat monumenten op de grachten zijn is het resultaat helemaal afzichtelijk. Een harder beleid lijkt noodzakelijk.
- De in het algemene deel al genoemde bebouwingsleidraad voor de Marnixkade en de wens tot een actievere overheidsrol bij bebouwing van straathoeken horen ook in dit onderdeel thuis.

Tenslotte

De werkgroep waakhond probeert de ruimte die beschikbaar komt door het verminderen van het aantal zienswijze te benutten voor het vaker aansnijden van algemene thema's. Of we daarvoor bij het stadsdeelbestuur een willig oor zullen vinden zal moeten blijken.

Herman Pinkse, 27 maart 2006